
Jak cytować ten dokument:

Projekt EFFORT (Hurtado Albir, Amparo; Rodríguez-Inés, Patricia; van Egdom, Gys-Walt) (2023). *Przewodnik po systemie opisu (poziom A i B)*. <https://www.effortproject.eu/pl/przewodnik-po-systemie-opisu/>; materiał w formie pliku PDF dostępny również w Repozytorium Uniwersytetu Wrocławskiego, **doi:10.34616/149664** [z języka angielskiego na polski przetłumaczyli: Anna Kuźnik, Marcin Walczyński, Kaja Gostkowska, Natalia Paprocka, Regina Solová; tłumaczenie ukończono w październiku 2023 r.; konsultanci terminologiczni: Konrad Klimkowski z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Waldemar Martyniuk z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Radosław Kucharczyk z Uniwersytetu Warszawskiego]

Tekst źródłowy w języku angielskim:

EFFORT Project (Hurtado Albir, Amparo, Rodríguez-Inés, Patricia, Gys-Walt van Egdom) (2023) *Methodological guide to use the Common European framework of reference for translation levels A and B (non-specialist translator)* [part: Guide to using the framework]. <https://www.effortproject.eu/framework-for-translation-levels-a-b/guide-to-use-the-framework/> (dostęp 15.09.2023).

Artykuł nt. użytych w tłumaczeniu polskich ekwiwalentów:

Kuźnik, Anna; Walczyński, Marcin; Gostkowska, Kaja; Paprocka, Natalia; Solová, Regina (w przygotowaniu) „Uwikłani w terminologię. O specyfice pracy tłumaczy w projekcie przekładoznawczym Erasmus+ EFFORT”.

Przewodnik po systemie opisu (poziom A i B)

[*Przewodnik po systemie opisu* jest dostępny również w języku angielskim, duńskim, fińskim, francuskim, hiszpańskim, niderlandzkim, niemieckim, rumuńskim, słoweńskim i włoskim. Niektóre dokumenty wymienione w *Przewodniku* są dostępne tylko w języku angielskim.]

Czego dotyczy zaproponowany system opisu?

W tłumaczeniu – w przeciwieństwie do języków obcych, w których obowiązuje Europejski System Opisu Kształcenia Językowego (ESOKJ) – brak wspólnych europejskich ram odniesienia i tradycji badawczej w zakresie opisu poziomów biegłości. Opracowanie dokumentu *Trzecia propozycja NACT* miało na celu stworzenie właśnie takich wspólnych europejskich ram, które mogłyby być wykorzystywane w kształceniu tłumaczy i w profesjonalnym tłumaczeniu.

Trzecia propozycja NACT (NACT to akronim utworzony od hiszpańskiej nazwy projektu „Nivelación de Competencias en la Adquisición de la Competencia Traductora”) zawiera zaktualizowaną wersję proponowanych ram, opracowanych pierwotnie przez grupę badawczą PACTE.

Przedstawiony w *Trzeciej propozycji NACT* system opisu poziomów odnosi się do tłumaczenia pisemnego. System obejmuje trzy poziomy kompetencji tłumaczeniowej: A, B i C. Do opisu tych poziomów posłużono się pięcioma kategoriami, będącymi zarazem kompetencjami składowymi kompetencji tłumaczeniowej, a mianowicie (1) kompetencją językową, (2) kompetencją pozajęzykową, (3) kompetencją instrumentalną, (4) kompetencją w zakresie świadczenia usług oraz (5) kompetencją metodologiczno-strategiczną. System opisu w *Trzeciej propozycji NACT* skupia się na poziomach A i B, dla których opracowano odpowiednie podpoziomy (A1, A2, B1, B2), natomiast poziom C został w tym dokumencie opisany bardzo ogólnie, gdyż opisanie go w sposób bardziej szczegółowy jest jednym z celów projektu EFFORT.

Propozycja systemu opisu poziomów A i B będzie przydatna dla dydaktyków tłumaczenia, studentów kierunków translatorskich, zawodowych tłumaczy i ich pracodawców oraz instytucji akredytujących w zakresie usług tłumaczeniowych.

Do czego służy Przewodnik po systemie opisu?

Przewodnik ma na celu ułatwić zrozumienie systemu opisu poziomów kompetencji potrzebnej do tłumaczenia, przedstawionego w dokumencie *Trzecia propozycja NACT* w formie skali wskaźników biegłości tłumaczeniowej na poziomach A i B. *Przewodnik* pokazuje również, w jaki sposób dydaktycy tłumaczenia, studenci, tłumacze, pracodawcy i podmioty akredytujące mogą optymalnie wykorzystać zaproponowany system opisu.

Dla kogo jest przeznaczony system opisu?

Zaproponowany system opisu poziomów biegłości tłumaczeniowej służy zarówno celom edukacyjnym, jak i zawodowym. Użytkownikami wymienionych poniżej w *Przewodniku* materiałów mogą być:

Dydaktycy tłumaczenia i instytucje edukacyjne

Instytucje edukacyjne i dydaktycy tłumaczenia mogą czerpać inspirację z propozycji wskaźników poziomów A i B, aby: opracowywać lub uaktualniać programy nauczania w zakresie tłumaczenia, formułować i udoskonalać efekty uczenia się oraz monitorować postępy w nauce w ramach istniejących programów studiów, opracowywać nowe przedmioty translatorskie i treści kursów, opracowywać systemy ewaluacji uwzględniające stopień trudności tekstów i – w ostatecznym rozrachunku – zmniejszać rozbieżności między efektami uczenia się na kierunkach translatorskich a wymaganiami rynku pracy w sektorze tłumaczeń.

Studenci

Studenci mogą korzystać z *Narzędzia do samooceny* (dostępnego w języku polskim, angielskim i innych językach), aby określić swój poziom sprawności w zakresie tłumaczenia na poziomie A i B. System opisu pomoże im identyfikować mocne i słabe strony swojej kompetencji

tłumaczeniowej oraz umożliwi pracę nad podniesieniem swojej sprawności w zakresie tłumaczenia w sposób zorientowany na cel i dostosowany do potrzeb. System opisu pozwala również na monitorowanie postępów w nauce.

Zawodowi tłumacze

Tłumacze mogą dowiedzieć się, jakie są oczekiwane szczegółowe wskaźniki biegłości tłumaczeniowej na poziomach A i B i ogólne wskaźniki na poziomie C oraz mogą wykorzystywać *Narzędzie do samooceny* do wykrywania braków, które wymagają ich uwagi. *Narzędzie do samooceny* może być także używane przez nich do okresowego monitorowania postępów w nauce tłumaczenia.

Pracodawcy z branży usług językowych

Narzędzie do samooceny może ułatwić procesy rekrutacyjne pracodawcom z branży usług językowych, ponieważ pozwala na diagnozowanie poziomów kompetencji tłumaczeniowej. Przykłady tekstów, dostępne w języku angielskim i dopasowane do poziomów A i B, stanowią użyteczne wskazówki w doborze materiałów źródłowych i ocenie tekstów docelowych tworzonych przez kandydata do pracy.

Podmioty akredytujące

Instytucje akredytujące mogą wykorzystać materiały zaprezentowane w *Przewodniku* do opracowywania standardów kształcenia i ewaluacji w dziedzinie tłumaczeń oraz jako podstawę do przeprowadzania audytów w zakresie kształcenia tłumaczy i wykonywania profesjonalnych tłumaczeń. Zaproponowany system opisu może więc mieć zasadnicze znaczenie w uznawaniu i poświadczaniu umiejętności i kwalifikacji.

Jak korzystać z dostępnych materiałów?

Niżej wymienione materiały będą pomocne w zrozumieniu zaproponowanego systemu opisu poziomów kształcenia tłumaczeniowego.

Dokument *Trzecia propozycja NACT* ze wskaźnikami kompetencji tłumaczeniowej

W *Trzeciej propozycji NACT* (dostępnej w języku angielskim) przedstawiono wyskalowane wskaźniki biegłości w tłumaczeniu pisemnym dla poziomów A i B (szczegółowo) oraz dla poziomu C (ogólnie). Korzystając z tego dokumentu, instytucje edukacyjne mogą opracować programy nauczania w zakresie tłumaczenia pisemnego i dostosować efekty uczenia się do wymagań międzynarodowej branży usług językowych, a także w wiarygodny sposób monitorować postępy w nauce na kierunkach translatorskich. Z kolei pracodawcy mogą ustalić kryteria rekrutacji kandydatów zatrudnianych do wykonywania zleceń tłumaczeniowych.

Przykłady tekstów

Można znaleźć tutaj również *Przykłady tekstów* (dostępne w języku angielskim), które pełnią praktyczną funkcję ilustracyjną, gdyż pokazują zróżnicowanie tekstów co do ich stopnia trudności oraz zawartych w nich problemów tłumaczeniowych, a – co za tym idzie – pozwalają na identyfikację poziomów kompetencji tłumaczeniowej potrzebnej do ich przetłumaczenia i do rozwiązania tychże problemów.

Dydaktycy tłumaczenia oraz pracodawcy z branży usług językowych mogą wykorzystać te przykłady do: wyboru odpowiednich tekstów do ewaluacji kompetencji tłumaczeniowej studentów i kandydatów na pracowników branży, wykrycia problemów tłumaczeniowych, których rozwiązanie wymaga określonego poziomu biegłości ze strony studentów i kandydatów na pracowników, dokładniejszej diagnostyki stopnia trudności zadań tłumaczeniowych. Studenci i profesjonalni tłumacze mogą również korzystać z tych tekstów, aby uzyskać bardziej konkretny wgląd w postępy w nabywaniu kompetencji tłumaczeniowej.

Glosariusz

Glosariusz (dostępny w języku angielskim) jest częścią dokumentu *Trzecia propozycja NACT*. Można go znaleźć także w tej [zakładce](#). Zawiera 38 haseł, z których część posiada hasła bardziej szczegółowe (łącznie 79 haseł). Omawiane pojęcia podzielone są na siedem działów:

- Pojęcia ogólne
- Pojęcia związane z ustalaniem poziomów trudności tekstów
- Pojęcia związane z kompetencją językową
- Pojęcia związane z kompetencją pozajęzykową
- Pojęcia związane z kompetencją instrumentalną
- Pojęcia związane z kompetencją w zakresie świadczenia usług
- Pojęcia związane z kompetencją metodologiczno-strategiczną

W każdym z tych działów hasła są uporządkowane nie alfabetycznie, lecz tematycznie i logicznie.

Najczęściej zadawane pytania

Zakładka *FAQs* (dostępna w języku angielskim) jest poświęcona najczęściej zadawanym pytaniom dotyczącym definicji i charakterystyki obszarów specjalizacji tłumaczy, kluczowych terminów użytych w *Trzeciej propozycji NACT* itp. Część ta może pomóc w zrozumieniu *Trzeciej propozycji NACT* i w rozwiązywaniu problemów terminologicznych lub pojęciowych, które mogą pojawić się podczas czytania dokumentu i wypełniania przez użytkownika testu kompetencji.

Narzędzie do samooceny

Interaktywne *Narzędzie do samooceny* może być wykorzystywane przez studentów i przedstawicieli różnych zawodów związanych z tłumaczeniami w celu określenia swojego aktualnego poziomu sprawności tłumaczeniowej, rozbitej na pięć kompetencji składowych, tj. na kompetencję językową, pozajęzykową, instrumentalną, świadczenia usług oraz metodologiczno-strategiczną. Podczas wykonywania testu kompetencji użytkownik musi wybrać z dostępnej listy stwierdzenia, które w jego opinii odpowiadają jego sytuacji, i pobrać wygenerowany plik PDF określający jego poziom biegłości w każdej z pięciu kompetencji składowych. Dzięki okresowemu powtarzaniu tego testu użytkownicy mogą porównywać w czasie osiągnięte wyniki i monitorować postępy w nauce.

O Trzeciej propozycji NACT

Dokument *Trzecia Propozycja NACT* zawiera propozycję skali poziomów kompetencji tłumaczeniowej. Opracowanie tej propozycji odpowiada potrzebie stworzenia wspólnego europejskiego systemu opisu, który będzie wykorzystywany w kształceniu tłumaczy i w tłumaczeniu zawodowym.

Trochę historii

Trzecia propozycja NACT jest uaktualnioną wersją poprzedniej propozycji opracowanej w ramach projektu NACT (NACT to akronim utworzony od hiszpańskiej nazwy projektu „Nivelación de Competencias en la Adquisición de la Competencia Traductora”) zrealizowanego przez grupę badawczą PACTE.

Obecny kształt propozycji jest rezultatem wieloletniego procesu, podczas którego tworzone kolejne wersje dokumentu. W procesie tym można wyróżnić następujące etapy:

1. Pierwsza propozycja NACT. W ramach hiszpańskiego projektu badawczego NACT opracowano pierwszą propozycję wskaźników biegłości tłumaczeniowej. Propozycja ta została oceniona przez ekspertów za pomocą kwestionariusza oceny. W ocenie wzięło udział dziewięćdziesięciu dziewięciu przedstawicieli akademickich i zawodowych środowisk tłumaczeniowych z szesnastu krajów europejskich. Zobacz: [PACTE \(2018\)](#), [PACTE \(2019\)](#), [Hurtado Albir, Kuznik, Rodríguez-Inés \(2022\)](#).
2. Druga propozycja NACT. Na podstawie danych z wyżej wspomnianej oceny dokonano przeglądu pierwszej propozycji i opracowano drugą propozycję wskaźników biegłości tłumaczeniowej. Zobacz: [Hurtado Albir, Rodríguez-Inés \(2022\)](#).
3. Trzecia propozycja NACT. W ramach projektu edukacyjnego Erasmus+ EFFORT, druga propozycja NACT została zweryfikowana przez dwudziestu dydaktyków tłumaczenia z ośrodków uniwersyteckich uczestniczących w projekcie (po dwóch respondentów z każdego ośrodka) za pomocą kwestionariusza oceny. Propozycja jest dostępna [tutaj](#).

Charakterystyka

Opis dotyczy wyłącznie tłumaczenia pisemnego. Dokument *Trzecia propozycja NACT* zawiera następujące części:

1. Introduction
2. Characteristics of the proposal
3. Descriptive categories. Competence characterization
4. Description of competence levels in translation
5. Glossary. Clarification of concepts and terminology
6. Annexes of examples
7. Appendices of participants and evaluators
8. References

W *Trzeciej propozycji NACT* zostały wyróżnione trzy poziomy kompetencji tłumaczeniowej, a mianowicie poziomy A, B i C. Poziomy A i B posiadają podpoziomy (A1, A2, B1, B2). Poziom C jest opisany tylko ogólnie.

Wskaźniki poziomów zaproponowano dla pięciu kategorii opisu, które odpowiadają składnikom kompetencji tłumaczeniowej, tj. kompetencji językowej, kompetencji pozajęzykowej, kompetencji instrumentalnej, kompetencji w zakresie świadczenia usług oraz kompetencji metodologiczno-strategicznej.

Oprócz wskaźników dla każdego poziomu, w dokumencie *Trzecia propozycja NACT* znajdują się następujące elementy:

- Skala globalna ze wskaźnikami odpowiednimi dla każdego poziomu biegłości.
- Trzy załączniki z przykładami: (1) gatunków tekstów podlegających tłumaczeniu, (2) elementów wiedzy o kulturze i wiedzy o świecie oraz (3) źródeł wiedzy specjalistycznej oraz narzędzi i technologii cyfrowych.
- Glosariusz z definicjami najważniejszych pojęć użytych w tekście.

Więcej informacji w następujących publikacjach:

– PACTE. 2018. “Competence levels in translation: Working towards a European framework”. *The Interpreter and Translator Trainer* 12 (2): 11-131. [Published paper](#) | [Post-print version](#).

– PACTE. 2019. “Establecimiento de niveles de competencias en traducción. Primeros resultados del proyecto NACT”. *Onomázein* 43: 1-25. [Open-access published paper](#). [Portuguese version](#).

– Hurtado Albir, A.; Kuznik, A. & Rodríguez-Inés, P. (2022). “Primera propuesta de descriptores de nivel. Evaluación y resultados”/ “First level descriptor proposal. Evaluation and results”. In Hurtado Albir, Amparo & Patricia Rodríguez-Inés (eds.). *Hacia un marco europeo de niveles de competencias en traducción. El proyecto NACT del grupo PACTE / Towards a European framework of competence levels in translation. The PACTE group’s NACT project*. *MonTI* Número Especial/Special Issue 7: 69-118. [Open-access published paper](#).

– Hurtado Albir, A. & Rodríguez-Inés, P. (2022). “Segunda propuesta de descriptores de nivel” / “Second level descriptor proposal”. In Hurtado Albir, Amparo & Patricia Rodríguez-Inés (eds.). *Hacia un marco europeo de niveles de competencias en traducción. El proyecto NACT del grupo PACTE / Towards a European framework of competence levels in translation. The PACTE group’s NACT project*. *MonTI* Número Especial/Special Issue 7: 119-203. [Open-access published paper](#).